

Situació de la llengua catalana en l'administració de justícia

La injustícia amb el català

El català avança lentament en tots els camps, però en l'administració de justícia camina a ritme de tortuga. Tant a València com a Barcelona, s'ha plantejat la desigual batalla. I no tothom està interessat a fer que el català guanyi.

Edifici del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya. Entrada per la porta del Jutjat de Guàrdia. “¿Servei de traduccions, si us plau?” Al primer pis, un funcionari indica el camí. Últim passadís, última porta. Un paper escrit a mà amb bolígraf fa de rètol anunciador: “Servei de Traducció”. Una porta que grinyola i, dins, quatre noies amb ulleres, encabides en una habitació de 10 metres quadrats. Ni ordinadors, ni fax, ni telèfon. Treballen a bon ritme, però la feina les desborda. Dues depenen del Tribunal Superior de Justícia i dues de la Conselleria de Justícia de la Generalitat. Les dues traductores que depenen del Tribunal Superior cobren gairebé la meitat per fer la mateixa feina que les dues de la Conselleria. I, per si fos poc, la desena de vegades que la presència de la traductora d'anglès-català ha estat requerida en algun judici, ha traduït de l'anglès al castellà i viceversa, però mai al català. I, evidentment, no pas per culpa d'ella. La situació és molt semblant al País Valencià. La Generalitat valenciana actualment, d'acord amb el conveni per a la normalització lingüística establert amb Justícia, té oberta una Oficina d'Assessorament Lingüístic. En aquesta oficina treballaven fa uns mesos dues persones, però en aquests moments està re-

duïda a un únic tècnic de promoció lingüística. “Aquesta oficina –explica la responsable del servei, Pilar Monerri– funciona millor ara que abans, perquè la Comissió de Seguiment és més efectiva, però de tota manera –prosegueix–, de vegades et continues trobant sense textos per traduir”. L'explicació és que el nombre de traduccions que s'han de fer és

molt petit i, a més, “quasi sempre del valencià al castellà”. “Aquesta situació és deguda –segons Pilar Monerri– al fet que la relació oral està establerta en castellà i els jutges no es plantegen de fer les diligències en cap altra llengua, a pesar que, si els administrats sol·licitaren de fer-les en català, no crec que hi hauria cap problema”.

A Balears, no hi ha cap servei de traduccions. La falta de tradició en l'ús del català en la justícia se supleix amb la bona voluntat dels funcionaris i els magistrats. Fins ara, no hi ha hagut cap problema per a la utilització del català i, tot i no existir-hi una planificació, cada dia es publiquen més sentències en la nostra llengua. El president del Tribunal Superior de Justícia Balear, Angel Reigosa ha manifestat diverses vegades que és partidari clar de la normalització lingüística i ell mateix va ser el que s'encarregà de solucionar el problema suscitat a Manacor, on una jutgessa no va voler acceptar els documents d'un advocat presentats en català. Després d'una conversa amb el president, la jutgessa va fer marxa enrere.

Al Principat de Catalunya, la batalla per la introducció del català a l'administració de Justícia té tres actors principals: Agustí Bassols –conseller de Justícia–, Miquel Renui –director general de Política Lingüística– i José Antonio

La presència del català en l'administració de justícia és encara testimonial en tots els Països Catalans.

RAFA GIL

Agustí Bassols.

JORDI MORERA

principalment per manca de costum o de domini de la llengua. Tal com indica Francesc Casares, advocat laboralista del Col·legi de Periodistes, "mentre no hi hagi magistrats que publiquin sentències en llengua catalana, el problema no podrà entrar en vies de solució". Des d'aquest punt de vista, la solució del problema hauria de venir des de dalt —magistrats i fiscals— i no de baix —clients i advocats—.

Calen, per tant, jutges capaços d'usar normalment el català, oral i escrit. Aquest és l'objectiu de les beques que, des de l'any 1982, atorga la Conselleria de Justícia a tots els estudiants que opten a una plaça de jutge, fiscal o secretari judicial i que acrediten un coneixement de la llengua catalana suficient. Dels 390

Jesús Huguet.

RAFA GIL

becats aquests últims deu anys, 120 han atès l'objectiu, i la majoria d'ells són avui jutges. Aquesta actuació s'ha vist complementada amb la celebració de curssets per a funcionaris i magistrats, edició de formularis, diccionaris i llibres, més un pla d'informatització bilingüe dels jutjats del Principat. Malgrat la voluntat del govern de Catalunya, el conseller Bassols reconeix que "la situació està molt endarrerida i és deficient". El marge de maniobra de la Conselleria, a més, es veu reduït per la manca de competències en allò que és realment clau: la possibilitat de crear un cos de funcionaris judicials dependents de la Generalitat. "L'única solució d'aquest problema és una descentralització real, i la possibilitat per al govern català de crear un funcionariat propi", afirma Bassols. Un fun-

cionariat que hauria de demostrar, com a requisit indispensable, un coneixement suficient del català.

Mentre aquestes competències no arriben la Conselleria, la direcció general de Política Lingüística i el Consorci de Normalització Lingüística estan a punt de posar en marxa un pla pilot a onze jutjats del Principat amb la idea d'aconseguir que una magistratura de cadascun d'aquests jutjats funcioni enterament en català —des del primer pas del procés judicial fins a l'últim—. Aquest pla havia de començar fa un any, però, segons fonts del Govern, quan els responsables de la Generalitat s'adreçaren a José Antonio Somalo aquest contestà que la resposta definitiva l'havia de donar el Consell General del Poder Judicial (CGPJ) de Madrid. Aquestes fonts interpreten l'actitud del president del Tribunal Superior com un intent de retardar l'aplicació del pla. Avui, el CGPJ encara no ha donat resposta, però la Generalitat tirarà endavant l'actuació perquè, segons indiquen les fonts consultades, "tenim el consens de totes les parts implicades, magistrats, advocats i funcionaris, i no necessitem el permís de Madrid".

UNA SENTÈNCIA HISTÒRICA

Fa escassament dues setmanes, el Tribunal Superior de Justícia de València (TSJV), que presideix José Díaz Delgado, va ser protagonista d'una sentència històrica. Segons el Tribunal, els municipis no són organismes competents pel que fa a l'ortografia del català i, d'aques-

José Antonio Somalo.

C.PUERTOLAS

cia de Catalunya—. Els dos primers pitgen l'accelerador; el tercer, el fre. I aquesta lluita, gairebé sempre soterrada, ha permès de deixar una cosa clara: contràriament al que s'havia cregut durant uns anys, la bèstia negra del català a la justícia no és Carlos Jiménez Villarejo —fiscal en cap del Tribunal i destacat agent de la querrela de Banca Catalana— sinó Somalo mateix, que, paradoxalment, va prendre possessió del càrrec entre declaracions de bona voluntat lingüística i de comprensió de la realitat catalana. De totes maneres, a Somalo no li calen grans esforços per a obstaculitzar la normalització del català als tribunals del Principat. El fet és que el problema primordial no és pas ell, sinó el que podríem dir-ne la 'inèrcia històrica'. Una inèrcia que es manifesta de diverses maneres.

Alguns dels condicionants que actuen sobre un advocat a l'hora de triar la llengua de treball són d'ordre psicològic. De primer, pesarà la idea que la utilització del català pot ser perjudicial per als interessos de la defensa. Això implica suposar que, o bé el jutge desconeix la llengua i no és capaç ni d'entendre-la, o bé que hi està predisposat en contra. Un altre factor advers al català és la creença, força estesa, que l'ús d'aquesta llengua implica un retard considerable dels tràmits judicials. Però, per a la majoria dels advocats, el problema principal és la manca de competència en l'ús del llenguatge jurídic en català. Una enquesta realitzada per un grup d'avocats nacionalistes anomenat Barcelona 2020 confirma que els advocats no usen el català

ta manera, el TSJV deixava en mans de la Generalitat valenciana l'autoritat de fixar-ne la normativa. Tanmateix, la importància de la sentència adés esmentada per a la integritat de la llengua contrasta amb la realitat diària als jutjats i palaus de justícia. En aquest sentit, és paradigmàtic que alguns dels processos amb més ressò i que han tingut una relació directa amb aspectes o problemàtiques de la llengua catalana, s'hagin fet íntegrament en castellà. Per exemple, només cal recordar la querrela que va enfrontar diversos autors amb el cap de l'editorial Gregal, Juan de Dios Leal, per incompliment de l'empresa en el pagament d'honoraris. I més recentment, la vista per la normativa ortogràfica del català també s'ha celebrat exclusivament en llengua espanyola.

LES PRIMERES INICIATIVES...

Per pal·liar aquesta mancança, en l'actualitat, i des de fa uns anys, existeix una Comissió de Seguiment entre la Generalitat valenciana i el Consell General del Poder Judicial que s'encarrega de marcar i fer efectius els acords per tal d'assegurar una presència activa del català en els estaments judicials. D'aquesta comissió formen part Honorat Ros, en representació de la Generalitat, i Lluís Manglano, per part de la Justícia. Gràcies al conveni signat entre les dues institucions, s'ha procedit ja al canvi de retolació dels edificis —que passarà, en breu, a ser totalment bilingüe— i a l'elaboració de manuals de jutjats i models d'impresos en la llengua pròpia del país. Paral·lelament, l'Oficina d'Assessorament Lingüístic treballa en diversos serveis de traducció de documents i en l'edició de material judicial, i ofereix cursos de capacitació lingüística per a tots els funcionaris que n'estiguin interessats. Tot aquest paquet de mesures són un principi de normalitat que Jesús Hugué, director general de Política Lingüística de la Generalitat valenciana, valora de forma "molt esperançadora". Hugué creu que "l'experiència que tenim en els jutjats amb motiu de la introducció d'algunes mesures de normalització lingüística és extraordinàriament positiva, ja que hem de tenir en compte que partim d'una situació molt difícil i és normal que es produeixen endarreriments en l'aplicació de les mesures".

En la present promoció de cursos de català hi ha inscrits uns 350 funcionaris a València-ciutat i uns 400 a la resta del

Dalt, Miquel Reniu. Baix, Lluís Manglano.

RAFA GIL

País Valencià, la majoria en el nivell elemental. La direcció general de Política Lingüística destaca aquests xifres, ja que en el conjunt del País Valencià hi ha poc menys de tres mil persones treballant per a Justícia. De totes maneres, alguns d'ells afirmen que hi són fonamentalment perquè la finalització d'aquests cursos equival a sis anys d'antiguitat. Al respecte, Hugué afirma: "Les raons per acostar-se a la llengua són múltiples. Uns ho faran per militància i altres per interessos econòmics, però la raó és

igual. El que importa és que tinguen un contacte amb la llengua".

D'altra banda, Lluís Manglano, jutge encarregat del cas Palop-Naseiro i copresident de la Comissió de Seguiment, és un ferm partidari de la catalanització dels jutjats. No en va, aquest jutge és considerat un dels dos únics jutges valencians que ha dictat una sentència en català i es mostra disposat a continuar-ho fent sempre pugui. Per Manglano, "el principal obstacle per utilitzar el valencià és que representa duplicar la feina perquè s'han de fer dues vegades les coses".

...NO SON SUFICIENTS

A pesar d'aquests esforços en l'administració de justícia, la castellanització que sofreixen els jutjats és gairebé absoluta. La millor prova n'és la utilització exclusiva que es fa de l'espanyol en la immensa majoria de diligències. Maria Jesús Álvarez, l'advocada que va encarregar-se del recurs contra la decisió de l'Ajuntament de Benifaió d'adoptar les normes de l'Acadèmia de Cultura Valenciana en els textos municipals escrits en català, va justificar l'ús de l'espanyol en tot el procés: "En cas contrari hauríem tardat dos anys més a saber la sentència".

El jutge Manglano pensa que el funcionariat pot experimentar un rebuig a la catalanització si l'ús d'aquesta llengua l'obliga a treballar el doble. La solució seria, segons el magistrat, "un canvi de mentalitat de la societat valenciana i, a més, de l'Administració de Justícia. Es fan alguns passos, però el retard acumulat i el fet que no s'ha reivindicat mai l'ús de la llengua en els àmbits socials valencians —i molt menys en l'administració pública— dificulten la normalització".

Amb tot, la presència del català en l'administració de justícia no deixa de ser testimonial: no hi ha, encara, cap programa informàtic en llengua catalana; el Col·legi de Notaris no té tampoc cap traductor, i per tant un procés en català dependrà de la voluntat del notari en relació amb la llengua... Si, com diu Jesús Hugué, "la justícia valenciana està molt preocupada per tenir coneixements de valencià i per impulsar la normalització lingüística", és que hi ha alguna altra cosa que falla.

Joan Morales /
Eduard Voltas